

מ.ד.ל.ש.ר.ק.ד.ל.מ.ט' 298.
מיטיבה ועוד הנטפים שהתקיימה
ביום ד', י"ח בטבת תש"ב -
16.1.52 בשעה 9.00 .

משתתפים:
י. גורלי - הינ"ר
ח. אריאב
י. אפרתי
י. בודר
א.ט. גמיסובסקי
ש. דיין
א. הרצפלד
ק. לוז
ז. סוזאייב
י. פוודר
א. ציזלינג
ט. קלסר
י. דוקח

בעדריהם:
ט. סנה
ר. שרי

מזמנים:
ד. הורוביץ - המנהל הכללי, מסוד האוצר
סו זגגי - החשב הכללי

סדר-היום:
1. המסך השנתי של הורוביץ לשאלות
בעקבות סקירתו על מאזן התשלומים;
2. שונות.

הינ"ר י. גורלי: אנני פותח את הישיבה.

טר הורוביץ ימשיך כעת בהשנותיו על
שאלותיהם של חברי הוועדה בעקבות סקירתו על מאזן התשלומים.

ג. הנרוביץ:

השנה יהיה לנו אכספורט של 25 מיליון ל"י, גלוי וסמוי. הגלוי יהיה כ-18-17 מיליון, והסמוי - כ-4-5 מיליון. הערכת היא זהירה ביותר. אכספורט זה כולל גם את הסקריפים וכו'. אנשי המחלקה למטבע זר טוענים שזה יגיע עד 30 מיליון ל"י, אולם אני מעריך זאת בכוונה בלא יותר מ-25 מיליון.

יבוא בלי הקצנת מטבע זר: - לפי החישוב שלי יבוא זה בשנת 1952 יהיה שווה ליבוא בשנת 1951. יתכן שיהיה קצת פחות ויתכן - קצת יותר. הכוונה היא להעברת ספעלים, מתנות וחפצי עולים. אין זה משנה מאומה ביחס למאזן התשלומים השוטף. זה מופיע ב-2 הצדדים של המאזן.

שאלת פעולת הפיתוח: - לזה ישנם סכומים משוריינים שאיננו יכולים להשתמש בהם לתצרוכת שוטפת. נכלל בזה חצי מההענקה הראשונה וקרוב לוודאי גם כ-2/3 מההענקה השנייה. כל 25 מיליון הדולרים שנשארו מהאכספורט-אימפורט בנק וחלק מהבונדס. דוקא בסעיף זה אני פסימי מאשר בתקציב של התצרוכת השוטפת.

השאלה המרכזית היא: מה הוא ענין השפעת העלייה על כל התהליך הזה? - ליחידה של 100 אלף ישנה השפעה שוטפת והשפעה לאורך ימים, כפי שהזכרתי כבר. כבר בשנה הראשונה מוטפת העלייה להוצאה במאזן התשלומים כ-35-30 מיליון דולר. אי-אפשר לצאת מנקודת-ראות זאת שכל פי שנמצא בארץ - נקלט. אדם מתחיל להיקלט רק בשעה שהוא עושה עבודה המשפיעה על מאזן התשלומים: או מקטין את האימפורט או מגדיל את האכספורט. גם הרכב הגילים משפיע על העלייה. אי-אפשר לתת לזקן בן 80 שנה פחרשה ביר ולשלוח אותו לחרוש. אולם אני מדבר על גילים ממוצעים.

נשאלתי: האם גרעון במאזן המסחרי אפשר לחשוב שזה גיוס אמצעים? הגרעון במאזן המסחרי הוא 700 מיליון דולר. לא יעלה על דעת ארץ כמו אנגליה להניד שהם גייסו את האכספורט הסמוי. שם זה לא גיוס - זה בא מעצמו. 700 מיליון הדולר שלנו מורכבים מסנביות, שחרור יתרות הסטרלינג, תשלומים מחברות הנפט, יבוא הון פרטי וכו'. אלה הם מעיפים שאינם באים מעצמם, אלא מגייסים אותם. זה הודות לאמצא לתנאים המיוחדים שלנו. גרעון במאזן המסחרי אין פירושו גרעון שגריר לגייס בשביל לכסות אותו, אולם אצלנו יש לגייס זאת.

ברצוני להסביר שוב: הבנין הוא חצי מאצא מההשקעות. ב-10 החדשים הראשונים של שנת 1951 היה אימפורט של 92 מיליון ל"י, מזה חמרי בנין 6 מיליון ל"י.

אשר לענין של הדולר הנוסף: - מדוע נקבע הדולר הנוסף? מובאים חמרי בנין בשביל בנין פרטי, בשביל כל מי שרוצה לבנות. לנו ישנו סיניסוס משורייני שמוכרח להיות בשביל שיכון עולים. למעשה לא מספיקים חמרי בנין שברשותנו אפילו לכן. עובדה היא שא 200 אלף איש גרים בנדושים, צריפונים וכדומה. אם אנו מגדילים את תנועת הבנין האחרת - אנו מתחרים בעצמנו. השיכון הארעי הוא דבר יקר ביותר, לכן רצוי לבנות שיכוני-קבע לעולים - ועד כמה שאפשר יותר מהר. אם אנו יוצרים תנועת בנין גדולה מעל לחמרי הבנין שישנם בידינו - אנו מעלים את שכר העבודה ואת הוצאות הבנין ויוצרים מצב של אנצפלציה. אנו עושים, אפוא, פשרה בין שיכון העולים ובין הבנין הפרטי. נחלק כוחות מקצועיים - אולם בתנאי שזה לא יכניד על הדולרים שלנו. כל ההצדקה היא שזה יאפשר לנו להרחיב את שיכוני העולים, והדולר הנוסף הזה עושה זאת. על חשבון פי אנו עושים זאת? הסיפורים שאילו לא היה הדולר הנוסף המחירים היו יורדים - איננו מבוסס. מחיר הדיירות לא נקבע לפי מחירי הוצאות הבנין אלא על ידי היצע וביקוש. ההיצע הוא קטן והביקוש הוא עצום, כי יש יותר מדי כסף בארץ. אם נוריד את הדולר הזה, אמנם נקטין את שיכון העולים, אבל המחיר לא ירד אף בפרוטה - ירוויחו מזה הקולטנים. אם אדם יכול לבנות חדר ב-5,000 ל"י - הוא יכול לתת מזה 500 ל"י לשיכון עולים. אם אוריד זאת, אכה את שיכון העולים, אתן רווח לקבלנים ואכה את המטבע שלי. אמם איננו יכול להרשות לעצמו עכשיו למכור דולר ב-5 לירות, אבל אם אוריד את הדולר הנוסף, הוא יוכל להעביר דולר בקורס אחר לגמרי. צריך לדאוג את כל הבעיה בכללותה, ולא רק חלק ממנה. תפיסה פרימיטיבית אינה יכולה להיות מכשיר בכלכלה מודרנית, ובייחוד שלנו.

פרדסנות: - תשובתי בענין זה אינה משתמעת

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
26.1.52

לשתי פנים: הפרדסנות זקוקה לתמיכה גדולה ביותר, ואני חושב שאנו עושים זאת בנוגע לנטיעת פרדסים חדשים וגם בנוגע לישנים. אנו יודעים שהפרדסנות מספקת 50% מהאכספורט וזהו הדבר הקובע בשבילי. א כעת ישנו ויכוח על הפרסיות, ואני מקווה שהוא יסתיים פתוך סידור ידידותי בין שני הצדדים.

על שאלה אחת לא מענה - ענין תקציב הנסחון.
זוהי שאלה פוליטית ולא יכולה להיות מכוונת אלי.

נשאלתי: כיצד קרה שיהודים כוננו מסק כמו מסק ארצות-הברית בשנת 1930,000 את היהודים שלנו? הקושי של משימה אא אינו נפרד במספר האפסים אחרי מספר. השאלה איננה אם אתה עוסק במיליון או במיליון. השאלה היא: היחסים בין הגורמים השונים. בארצות-הברית ישנו תקציב של 70 מיליון, אולם ההכנסה הלאומית היא 350 מיליון. קל מאד לערוך תקציב של מיליון אם ההכנסה היא 2 מיליון; אולם קשה מאד לסדר תקציב של חצי מיליון אם ההכנסה היא 350 אלף.

על ענין ההתחייבויות לא ענית. אם שר האוצר ירצה - יענה הוא.

ברצוני עוד להוסיף שלא הזכרתי בדברואף מעמד בקשר עם הברחה מטבע זר. אני טוען שבאימפורט ישנה מידה ידועה של הברחה. עושים זאת סוחרים ולא-סוחרים. לא אוכל להוכיח ולהגיד שמות. איננו יכולים לנהל רשת ריגול בחוץ-לארץ בנוגע לכך, אולם אנו יודעים שעוסקים בהברחה. אין אני מאשים בשום פנים חוג מסויים או פעמד מסויים בהברחה זו.

ז. סוזאייב:
על נושא זה מדברים בזמן האחרון יותר מדי מעל במת הכנסת, ושר האוצר אמר פעם בוועדת הכספים שהממשלה מטיקה מסקנות ומשתדלת לרכז את הקניות בחוץ-לארץ בידי ה. אני מבקש שתוקם ועדה מצומצמת א כאן שתברר את הענין, כי מאשימים בכך דוקא חוגים מסויים.

ד. הרנביץ:
הממשלה חייבת להקדים רפואה למכה. אני מתנגד להקמת ועדה כזאת, כי בלי אפאראט מסועף של מסטרה אי-אפשר יהיה לגלות מאוסה, ואני מתנגד לכך שבתוקף חוסר-הוכחות תגיע הוועדה לידי מסקנה שאין הברחה כזאת. אאאאא עובדה היא שההברחה קיימת - אולם לא ידוע מי עוסק בה. אסור לנו להאשים אדם מסויים בהברחה אם אין לנו די הוכחות לכך, כי הוא יתבע אותנו למשפט. אולם בארץ דימוקרטיה אם משהו משוכנע שישנה מידה גדולה של הברחה - אסור לאסור על אא כתיבת הדבר בעתונים. לי ישנן הוכחות כלליות וידיעות כלליות שישנה הברחה כזאת. ואם מר סוזאייב חושב שאין - הוא יכול להשאר באשליה שלו. הוכחות משפטיות לכך אין לי. אולם אני חוזר ואומר: שום ציבור לא נתקף במיוחד בשל ההברחה הזאת, כי ישנה אא הברחה מכל החוגים.

./.

ג. הוראות:
 לפני שאני הולך, בדברני עוד לבקש את אישורה
 על הורעה על ערבות. קנינו בקניה בלונדון
 בסך 750,000 דולר. היה זה אחד העסקים הטובים ביותר שעשינו. את נרצה
 למכור היום בינדרות אלו, בקבל בעדם של שלושה מהסכום ששילמנו. אחרי
 כולו של המסלה אנגליה בגידול בוטנים בקניה, לא היה לה מה לעשות
 בצ'ונדרות, והחליטה למכור אותם. היות ואנן הלינו הדאטונים - קיבלנו
 אותם. לסוכנות אין כסף כרגע עבור התובלה, והיא יכולה לקבל הלוואה
 ידועה, ואנן צריכים לערוך לבנק הלאומי בעד הסוכנות היהודית על
 100,000 לירות. היות והדבר דחוף ביותר - האדם המספיל בענין נוסע
 לקניה היום או מחר - אני מבקש לאשר את הערבות עכשיו.

החולט: לאשר לסוכנות היהודית את הערבות בסך 100,000 ל"י.

היו"ר י. גורני:
 על סדר-היום ישנו ענין: טתן ערבות לעיריית
 תל-אביב לקבלת מלווה בסך 200,000 ל"י.
 את הודעת שר האוצר על הכנסת עם חברת האשלג בדה לישיבת הבאה.

י. גורני:
 בדברני למסוך הסבר: העירייה חייבת לאפ"ק
 550,000 ל"י בערבות הממשלה. יש לנו צורך
 בכסף לבנין בתי-ספר. הטבתי מהבנק הלאומי אפשרות לדחות תשלום השנה של
 200,000 ל"י על חשבון החוב, והבנק מבקש אאאאאאאאאא להאריך על זה גם
 את ערבות הממשלה. מלומר: אין זאת ערבות חדשה, אלא הארכת הערבות הישנה.

החולט: לאשר את הארכת ערבות הממשלה בסך 200,000 ל"י לעיריית
 תל-אביב.

היו"ר י. גורני:
 קיבלתי מכתב בנוגע לטתן ערבות להלוואה
 לקופת-חולים של ההסתדרות: הננו מבקשים את
 אישורה של ועדת הכספים לטתן ערבות להלוואה שקופ"ח של ההסתדרות עומדת
 לקבל מבנק הפועלים בסכום של 150,000 ל"י. ההלוואה תינתן ל-5 שנים
 ולרביית שלא תעלה על 6%.
 מזכור החליטה ועדת הכספים בישיבתה מיום
 14.11.51 על טתן ערבות להלוואה לקופ"ח בסכום של 250,000 ל"י והוחלט
 אז כי ועדת הכספים עוד תשוב לדון על טתן ערבות נוספת בגודל של
 500,000 ל"י נוסף ל-250,000 הו"ל.
 הערבות המבוקשת עתה להלוואה בסך 150,000 ל"י
 היא אפוא במסגרת ההחלטה הו"ל של ועדת הכספים.

החולט: לאשר את הערבות לקופ"ח בסך 150,000 ל"י, נוסף על הסכום
 של 250,000 ל"י, בתוך המסגרת של 750,000 ל"י שהוחלט
 לדון עליה.

היו"ר י. גורני:
 קיבלתי מכתב מיו"ר ועדת החינוך: "ועדת
 החינוך שמעה בישיבתה מהיום את דבר משלחת
 יבואני הספרים ועתונים לועזיים - והחליטה לדאוג להקמת ועדת משנה
 שותפת עם ועדת הכספים כדי לקבוע את עמדת צתי הוועדות לגבי בעיותיהם
 של היבואנים הו"ל."
 ועדת החינוך מינתה את החברים דלהלן: י. הן,
 י. סמילנסקי, והח"ט כהברי ועדת מלכה ומבקשת אותך, כמותן הנוהה שלא תוכלו
 להתנגד להקמת ועדה זו - להודיעני מי הם חבריכם אשר יהיו מיוצגים בוועדה
 זו.
 הצעתנו לקיים ישיבה של ועדת משנה זו באחד
 ימי הכנסת בשבוע הבא, בין מתי אאאאאא למעריב.
 תואיל בשוכך להודיעני את שמות החברים
 ואיזה יום ואיזו שעה כשרים בעיניהם לישיבה זו.

היו"ר י. גורני: זה חדשים אחדים שלא ניתנה הקצנה למסנע זר ליבוא ספויים הנמכרים במחירים מופרזים. אני מציע לא לבחור בוועדת מסנה עכשיו אלא לבקש ידיעות בוספות בענין זה.

א. ציזלינג: אני מציע לבחור בוועדת-מסנה, ולא להעסיק בכך את על הוועדה.

היו"ר י. גורני: אני מציע, אפוא, את חברי הוועדה: סוזאייב, סנה, לוז, גנייבוסקי, ואבקש את חבר הוועדה לוז לדאוג לענין.

א. ציזלינג: ברצוני להעיר שלדעתי הולך הבנק הלאומי בשיטה בלתי הוגנת. בנקים אחרים אינם דורשים ערבות ממסלתית על כל הלואה למוסדות. הם לא היו אריכים לדרוש, למשל, את ערבות המסלה כנדבוע ליצוא ההדורים. שיטה הזאת מטילה כבליים על כל טסק. עלינו לבקש את זר האוצר לבדוק את השיטה הזאת, ויש לו דרכי השפעה על הבנק הלאומי. עוררתי ענין זה מבלי כל קשר לערבויות הנדרשות כעת.

י. פנרברג: אני מציע לבקש מהאוצר ושיטה של כל הערבויות, ואת הסכום הכולל שלהן. לדעתי צריך להיות מינימום של סכום שעליו נותנים ערבות. אין צורך לדרוש את ערבות המסלה על סכום של ~~אצאצאצאצא~~ 5,000 ל"י.

היו"ר י. גורני: עלי עוד לבקש את חברי הוועדה לאשר ערבות בסך - 30,000 לחק"ל; וזו לשון הבקשה: "הננו מבקשים את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת למתן ערבות להלוואה שחק"ל - חברה קבלנית לחקלאות - עומדת לקבל מהבנק הלאומי לישראל בסכום של - 30,000 ל"י לפרעון במשך שלוש שנים ברבית שלא תעלה על 6%. הלוואה הזאת ניתנת למטרה של מיסון גידול ירקות".
הרהל: לאשר את אצאצאצא הערבות לחק"ל בסך - 30,000 ל"י.

א. טרנבלד: היתה כנבא שיחה עם מר הופייין בענין שיטת הערבויות של הבנק, והוא התרגש מאד מהעבודה שרוב חברי הוועדה הם נגדה.

היו"ר י. גורני: הוחלט לקיים פגישה עם מר הופייין. הבנק טוען שלווים אחדים הביעו לנקודת-רוויה בקבלת הלוואות ורק ביחס אליהם דורשים ערבויות של המסלה.
אשר לקידום עבודתה של הוועדה, בחנתי את כל האפשרויות, והגעתי למסקנה שהדרך היחידה לעבודה יעילה היא לבטל את כל ועדות המסנה ולקיים ישיבות של מליאת הוועדה 12 שעות בשבוע - וכל הענינים יובאו לפני מליאת הוועדה.

י. גרד: אני מציע לקיים ועדות מסנה, 3 במספר, והן: ועדת מסנה שתעסוק בכל הענינים המועברים לוועדת-הכספים ע"פ חוק, כגון דו"ח מנקר המדינה, תקציב הגטחון וכו'; ועדת מסנה שתעסוק בחוקים וצווים; ועדת מסנה לכל יתר הענינים.

אצאצאצא י. רוקח: אני מציע לקיים את כל ועדות-המסנה. בוועדות כאלו ישב אחד מכל סיעה ולא אחדים, ואז ידברו פחות ויגמרו יותר מהר.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
16.1.52

פ. לרנ:
אני מתנגד להצעת חבר הכנסת בדר וגם להצעת
חבר הכנסת אא ווקה. כל העניינים יועברו
מכילא למליאת הוועדה ואז יהיה דיון כפול. אני תומך בהצעת היו"ר.

א. גולד:
אני מסכים לכל סידור אאאא שיקדם את עבודת
הוועדה. אני הייתי דק מוטפף להצעת היו"ר
שלכל יום יהיה סדר-יום משלו. כלומר: אאבעניני החוקים, למשל, בדון ביום
ג', ואז תהיינה הישיבות יותר מסודרות.

א.מ. גולדברג:
אני תומך באהתת היו"ר.

ש. דנין:
אני תומך בהצעת היו"ר, אולם אני מוסיף שעד
אשר נצא מעומס העבודה, נקיים מפעם-לפעם
ישיבות נוספות של הוועדה בתל-אביב ביום א' בערב.

הוואלס:
לבטל את ועדות-המשנה של ועדת הכספים - מחוץ לוועדת-המשנה
לענייני החשמל העומדת לסיים את עבודתה - ולקיים ישיבות של
מליאת ועדת הכספים ביום ב' בין השעות 10.30-13.00; בימים
ג' ו-ד' בין השעות 9.00-13.00. באם יהיה צורך, תתקיים מפעם
לפעם ישיבה של מליאת הוועדה ביום א' בערב בתל-אביב, ובמקרים
מיוחדים תוקם ועדת-משנה בת 2-3 חברים לענין מסויים.

היו"ר י. גור:
ביום ב' נשטע את אאאאא הוועדה שר האוצר על
ההסכם עם חברת האשלג. אחר-כך בדון לפי הסדר:
במס-טותרות; מס-הכנסה; תקנות הארנונה.
הישיבה סגורה.

(הישיבה נועלה בשעה 11.00)